

Predgovor

Zrakoplovstvo i način kako se njime upravlja izazov je kojem je doista teško odoljeti. Od dječaćkog zanosa zadivljenog praćenja letenja svih pojavnih oblika letjelica koje je osmislio, kreirao i napravio čovjek, pa sve do zrelih dana obogaćenih bezbrojnim spoznajama o sve većim, bržim i impresivnijim ostvarenjima zračnog prijevoza, odvijao se proces sazrijevanja ideje da ponešto od ostvarenih spoznaja bude zabilježeno i od strane autora ove knjige.

Naime, ukupan broj godina profesionalnog radnog vijeka koji su autori knjige proveli noseći se svakodnevno s izazovima zračnog prometa veći je od 70, što u startu opravdava legitimitet i kompetenciju bilježenja iskustava, stečenih profesionalnim angažmanom u kojem je menadžment zrakoplovne kompanije bio svakodnevno ishodište radnih zadataka. Od navedenog radnog vijeka i na različitim hijerarhijskim razinama autori su poslovima menadžmenta zrakoplovne kompanije posvetili preko 50 godina.

Skupljanje hrabrosti i donošenje konačne odluke da se prihvati izazov pisanja knjige s navedenim naslovom bilo je olakšano činjenicom da o navedenoj temi ne postoji niti jedna stručna odnosno znanstvena bibliografska jedinica na hrvatskom jeziku. Istovremeno, s razlogom se činilo neprihvatljivim, možda čak i pomalo sebičnim, da se vrlo solidna količina prikupljenog znanja koje se odnosi na menadžment zrakoplovne kompanije drži pohranjena u nekim internim zapisima i ladicama.

Motivacija autora nije bila napisati najbolju znanstvenu knjigu u svijetu s navedenim naslovom, već kvalitetnom i cjelovitom obradom sadržaja **potaknuti** sve buduće potencijalne autore i koautore da jednog dana skupe hrabrost i upuste se u sličan poduhvat.

Pisanje, obrada i optimiziranje teksta i sadržaja ukupno je trajalo gotovo tri godine. Dodatnu olakšavajuću okolnost za autore predstavljala je početna premisa da se u značajnoj mjeri iskoriste i znanstveni zaključci dviju doktorskih disertacija koje su vrlo usko povezane sa sadržajem naslova, a odnose se na produktivnost i upravljanje marketingom zrakoplovne kompanije. Istovremeno, u pisanju knjige korištena su zajednička znanstvena istraživanja svih autora, objavljena u znanstvenim i stručnim publikacijama, kao i značajna iskustva u izradi raznih studija, elaborata i poslovnih planova koji su prolazili postupke ocjenjivanja bankarskih, državnih i drugih institucija.

Ključna namjera autora bila je istražiti kompleksnost menadžmenta zrakoplovne kompanije koji zahtijeva poznavanje i primjenu mnogobrojnih znanja i vještina. Pri tome se pokušalo temeljito i precizno identificirati sve procese koje iznimno uspješan menadžer zrakoplovne kompanije mora optimizirati, unapređivati i nadzirati.

Što razlikuje kvalitetnog, uspješnog i priznatog lidera zrakoplovne kompanije od onih koji to nisu?

Koliko je, u valorizaciji njihovih učinaka, bitan utjecaj vanjskih i unutarnjih okolnosti kojima je izložena zrakoplovna kompanija?

U tom smislu knjiga sadrži prikaze i opise većeg broja uspješnih lidera zrakoplovnih kompanija i njihovih dostignuća, što nesporno obogaću-

je promišljanja o što kvalitetnijem menadžerskom pristupu u budućnosti. To je razlogom da svaka sadržajna cjelina završava sa svojevrsnim popisom znanja i vještina koje iznimno uspješan menadžer mora biti u stanju provesti u praksi.

Također, uvažavajući činjenicu da je engleski jezik službeni jezik avijacije, na početku svakog poglavlja autori su odabrali prigodne izjave koje kreativno i inspirativno ocrtavaju sadržajne dijelove i bolje razumijevanje nekih karakterističnih pojava u zrakoplovstvu. Radi toga se one nisu ni prevodile već su prenesene u originalnom iskazu.

Postoji još jedna specifičnost vezana uz način obrade sadržaja knjige, a odnosi se na činjenicu da ona obiluje primjerima poslovanja jedne male kompanije. To je **velika rijetkost** u širokoj lepezi strane literature, koja obiluje opisima i primjerima iz prakse velikih i priznatih svjetskih zrakoplovnih kompanija (Southwest, Lufthansa, United, British Airways, American Airlines....) Istovremeno, navedeni primjeri i zapisi iz prakse Croatia Airlinesa svojevrsna su zabilježena kronologija zbivanja, koja sigurno može pomoći pažljivijim čitateljima i budućim generacijama menadžera da ponešto nauče i primijene u svojoj profesionalnoj karijeri.

Knjiga s naslovom *MENADŽMENT ZRAKOPLOVNE KOMPANIJE* ponajprije je namijenjena studentima Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, no sigurno je da će je često koristiti i studenti prometu sadržajno srodnih i povezanih fakulteta i visokih škola ekonomskog, pravnog, turističkog, logističkog... usmjerenja. Uz to, nema sumnje da naslov i obrada teme treba izazvati dodatni interes pojedinih poslovnih škola i institucija koje se bave poslovnim procesima, kao i mnogobrojnih operativnih menadžera u različitim prometnim i logističkim sustavima koji su povezani sa zračnim prijevozom, odnosno zračnim prometom u cjelini.

Autori su otvoreni za sugestije, primjedbe i prijedloge svih budućih pažljivih čitatelja, kao doprinos za daljnja znanstvena istraživanja. Želja je autora da motiviraju stručnjake i znanstvenike, osobito mlade i ambiciozne, da svojim doprinosom i istraživanjima daju nove poticaje u cjelovitoj ili parcijalnoj razradi navedene tematike.

Iskreno vjerujemo u pozitivan odziv čitatelja s obzirom na opetovane primjedbe i žalbe studenata kako ne postoji gotovo nikakva stručno-znanstvena literatura na hrvatskom jeziku koja bi im pomogla u pisanim seminarskim radovima i kritičkim prikazima.

Autori vjeruju da će knjiga pobuditi i dodatni interes u državama nekadašnje Jugoslavije, što bi bio dobar putokaz da sadržaj knjige ima i svoju praktičnu vrijednost koja proizlazi iz velikog iskustva autora u svakodnevnom rješavanju konkretnih poslovnih izazova.

Posebne izraze zahvalnosti autori upućuju recenzentima, a osobito **prof. dr. Ratku Zeleniki** na nevjerojatnoj upornosti poticanja i vjere u kvalitete autora da se knjiga s navedenim sadržajem napiše i objavi. Jednako su velike i značajne zasluge i recenzentata **prof. dr. Marcela Melera**, kao i **prof. dr. Sanje**

Steiner, na konačnom oblikovanju sadržaja i teksta knjige. Ovom prilikom ne smiju se preskočiti niti zasluge mentora doktorskih disertacija Mirka Tata-lovića **prof. ddr. Željka Radačića**, kao i mentora doktorske disertacije Ivana Mišetića prof. dr. Marcela Melera. Velika zahvalnost pripada i svim djelatnici-ma Croatia Airlinesa od njezinog osnutka do današnjih dana, čiji su naponi na izgradnji i opstojnosti kompanije omogućili nastajanje ovog djela.

Autori također upućuju izraze zahvalnosti izdavačima knjige, kao i svim sponzorima i donatorima koji su prepoznali odgovarajuće vrijednosti u sadr-žaju knjige, te donijeli odluku da knjiga zaslužuje primjerenu potporu i javnu objavu. Izraze zahvalnosti upućujemo i proizvođačima zrakoplova Airbus In-dustrie, Bombardier, Embraer i Mitsubishi Aircraft na ustupljenim fotografi-jama, čime je ostvarena bolja opremljenost knjige.

Na kraju vjerujemo da smo kao autori dokazali tezu da nam je **kerozin u krvi**, pa sve one koji o sebi jednako misle pozivamo **da nam se pridruže**.